

Guía Docente				
Datos Identificativos				2019/20
Asignatura (*)	Xeriatria	Código	653G01309	
Titulación				
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Terceiro	Obrigatoria	4.5
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Ciencias Biomédicas, Medicina e FisioterapiaFisioterapia, Medicina e Ciencias Biomédicas			
Coordinación	Millan Calenti, Jose Carlos	Correo electrónico	jose.millan.calenti@udc.es	
Profesorado	Lorenzo López, Laura Maseda Rodríguez, Ana Belén Millan Calenti, Jose Carlos	Correo electrónico	laura.lorenzo.lopez@udc.es ana.maseda@udc.es jose.millan.calenti@udc.es	
Web	http://gerontologia.udc.es			
Descrición xeral	Esta materia pretende o desenvolvemento de competencias que permitan ao alumnado comprender e aplicar os coñecementos adquiridos en relación coa valoración e intervención desde a Terapia Ocupacional no campo da xeriatria.			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecementos e capacidade para aplicar Xerontoloxía e Xeriatria dentro do contexto da TO	A1 A2 A5 A6 A7 A8 A9	B1 B2	C7
Capacidade de utilizar o razoamento clínico revisando e reaxustando o tratamento	A1 A2 A3	B1 B2 B3 B4	C4 C7
Capacidade para traballar de maneira holística, tolerante sen axuízamentos, coidadosa e sensible, asegurando que os dereitos, crenzas e desexos dos diferentes individuos ou grupos non se vexan comprometidos			C1 C4 C5 C7
Capacidade para participar en programas de saúde e integración escolar, laboral e social	A1 A2 A3 A7 A8 A12 A13 A15 A19 A28	B2 B3 B5 B8 B11 B13	C1 C2

Capacidade para responder ás necesidades do paciente avaliando, planificando e desenvolvendo os programas individualizados máis apropiados xunto á persoa e a súa contorna, os seus cuidadores e familias e outros profesionais	A1 A2 A3 A10	B1 B2 B3 B4 B6	C1 C3 C4 C6
Capacidade para axustar o seu papel co obxecto de responder efectivamente ás necesidades da poboación ou persoa	A3 A8 A17 A18 A23 A24 A25	B1 B2 B9 B14	
Capacidade de utilizar o razoamento clínico revisando e reaxustando o tratamento	A1 A2 A3 A5	B1 B2 B5	C3
Capacidade para unha comunicación efectiva co usuario, familias, grupos sociais e outros profesionais	A6 A26 A27 A30	B2 B6 B16 B18 B24 B29	
Capacidade para identificar e anticipar situacións de risco no proceso de intervención	A7 A8 A12 A21 A25 A28	B1 B2 B3 B4 B8 B13 B28	C8
Capacidade para manter a dignidade, privacidade e confidencialidade da persoa	A4	B5 B6 B7	C3 C4 C6 C7
Capacidade para utilizar os recursos sociosanitarios e económicos eficientemente	A6 A11 A18 A32 A33 A34	B2 B5 B30 B34 B35	C1
Capacidade para demostrar que a actuación profesional axústase aos estándares de calidade e que a práctica está baseada na evidencia	A3 A4 A5 A20 A22	B1 B10 B12 B15 B17 B22 B36	C1 C8

Capacidade para lograr o benestar do paciente a través da combinación de recursos e accións dos membros do equipo	A1 A6 A7 A8 A14 A18 A23 A29	B1 B5 B6 B8 B11 B15 B17 B20 B25 B26 B27 B32 B37	C3 C5 C7
Capacidade para traballar e comunicarse en colaboración e de forma efectiva con todo o persoal para priorizar e xestionar o tempo eficientemente mentres se alcanzan os estándares de calidade	A10 A11	B5 B6 B7	C1 C2 C3 C4 C7
Capacidade para traballar en equipo co obxectivo de lograr o benestar do paciente	A11 A15 A16 A17 A23 A26 A27 A31 A33 A35	B5 B11 B19 B20 B29 B31 B33	C7 C8
Capacidade para aceptar a responsabilidade da súa propia aprendizaxe e desenvolvemento profesional continuado, utilizando a avaliación como o medio para reflectir e mellorar a súa actuación e actualizar a calidade dos servizos prestados	A6 A10	B5	C3 C4 C5 C6 C7 C8
Capacidade para aplicar o método científico para constatar a efectividade dos métodos de intervención, avaliar os métodos de traballo aplicados e divulgar os resultados	A5 A6 A10 A11	B5	C1 C2 C3 C4 C5 C7
Capacidade para informar, educar, adestrar e supervisar á persoa, coidadores e á súa familia	A10	B1 B2 B3 B4	C1 C4 C6 C7
Desenvolver coñecemento e capacidade para aplicar as ocupacións terapéuticamente e coñecemento e capacidade para aplicar as Actividades da Vida Diaria terapéuticamente en todas as áreas de desempeño ocupacional	A1 A2 A3	B1 B2	C4 C6 C7
Adquirir destrezas na implementación do programa terapéutico personalizado (segundo o usuario, en función da súa historia persoal, da patoloxía que presenta e do período evolutivo da mesma). E adquirir a capacidade de establecer unha relación terapéutica apropiada aos diferentes momentos do ciclo vital da persoa	A1 A2 A3	B1 B2	C4 C6 C7

Promocionar a autonomía persoal e valorar a dependencia do usuario nas áreas de desempeño ocupacional (Actividades Básicas da Vida Diaria, Actividades Instrumentais da Vida Diaria, Traballo, Educación, Lecer e Tempo libre e participación social), baseándose nos seus diferentes contextos (físico, cultural, social, persoal, virtual, espiritual), segundo O Marco de Traballo da Terapia Ocupacional: Dominio e Proceso (AOTA 2010). En definitiva, coñecementos e capacidade para aplicar a teoría e a práctica de Terapia Ocupacional	A1 A2 A3	B1 B2 B3 B4 B5	C4 C7
Capacidade para identificar e anticipar situacións de risco no adulto con posibilidade de presentar disfunción ocupacional debido ás condicións contextuais, comprendidas segundo a definición da Clasificación Internacional do Funcionamento, da Discapacidade e da Saúde (CIF, OMS 2001)	A1 A2	B1 B2 B5	C4 C7
Capacidade para informar, rexistrar, documentar e, se cabe, derivar o proceso de intervención	A1 A15	B3 B5 B13 B14 B21 B23	C8
Capacidade para aplicar o método científico para constatar a efectividade dos métodos de intervención, avaliar os métodos de traballo aplicados e divulgar os resultados	A10	B1 B2	C1 C3 C4 C6 C7 C8
Capacidade para aplicar e método científico para constatar a efectividade dos métodos de intervención, avaliar os métodos de traballo aplicados e divulgar os resultados	A9 A10 A11	B5	C7 C8

Contidos	
Temas	Subtemas
Bloque Temático I.- Valoración Xeriátrica Integral	<p>DOCENCIA EXPOSITIVA:</p> <p>1.Xerontoloxía e Xeriatría. Bases conceptuais e obxectivos. Principais cambios en relación co avellentamento. Historia clínica e entrevista xeriátrica. Características do enfermar do paciente maior. Concepto de síndrome xeriátrico. Bibliografía.</p> <p>2. Epidemioloxía e prevención en xeriatría. Patoloxías máis frecuentes no paciente maior. Factores de risco e prevención. Prevención da discapacidade mediante o emprego de normas e protocolos específicos para cada enfermidade. Bibliografía</p> <p>3. Valoración Xeriátrica Integral. Concepto e obxectivos. Equipo de intervención interdisciplinar. Exploración física e Valoración clínica. Os instrumentos de valoración e as súas características. Valoración Funcional. Valoración do estado mental: cognitiva e afectiva. Valoración Social e da Calidade de Vida. Bibliografía</p> <p>DOCENCIA INTERACTIVA:</p> <p>Instrumentos de Valoración Funcional: Actividades Básicas da Vida Diaria-ABVD (Índices de Katz e Barthel), Bedford Alzheimer Nursing Severity Scale-BANS. Actividades Instrumentais da Vida Diaria-AIVD (Índice de Lawton e Brody). ABVD e AIVD (Escala Disability Assessment for Dementia-DAD)</p> <p>Instrumentos para a avaliación da marcha e do equilibrio (Short Physical Performance Battery-SPPB, Velocidade da Marcha, Test Timed Get Up and Go-TUG, Test de Tinetti)</p>

<p>Bloque Temático II. Síndromes Xeriátricos</p>	<p>DOCENCIA EXPOSITIVA:</p> <p>4. Fraxilidade. Introducción e concepto. Fenotipo de Fraxilidade. Fraxilidade Cognitiva e Fraxilidade Social. Principais instrumentos de valoración. Intervención. Bibliografía.</p> <p>5. Malnutrición. Epidemioloxía e concepto. Causas e consecuencias. Requirimentos nutricionais. Valoración do estado nutricional. Bibliografía</p> <p>6. Inmobilidade, Inestabilidade e Caídas. Bases conceptuais. Causas, valoración e intervención. Instrumentos de avaliación. Escalas para a valoración da marcha e do equilibrio. Intervención. Bibliografía.</p> <p>7. Incontinencia e retención urinaria. Estrinximento e incontinencia fecal. Síndrome Confusional Agudo. Trastornos do Sono. Deprivación sensorial. Farmacoloxía e iatroxenia. Bibliografía.</p> <p>DOCENCIA INTERACTIVA:</p> <p>Instrumentos para a avaliación da fraxilidade (Fenotipo de Fried, Escala Kihon, Escala Frail, Clinical Frailty Scale ou Escala de Rockwood modificada, Indicador de Fraxilidade de Tilburg, Indicador de Fraxilidade de Groningen, Índice Fráxil-VGI, Frailty Instrument of the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE-FI)).</p> <p>Instrumentos para a avaliación da malnutrición (Mini Nutritional Assessment-MNA, MNA-SF, DETERMINE)</p> <p>Instrumentos para a avaliación de recursos e apoios sociais (Cuestionario OARS, Escala de Valoración Sociofamiliar de Xixón))</p> <p>Instrumentos para a avaliación da calidade de vida (WHOQOL-OLD, WHOQOL-BREF, Escala QoL-AD en persoas con Enfermidade de Alzheimer, QUALID en persoas con demencia severa).</p>
<p>Bloque Temático III.- Outras patoloxías de relevancia na persoa maior</p>	<p>DOCENCIA EXPOSITIVA:</p> <p>8. Deterioro Cognitivo, depresión e ansiedade. Perda de memoria asociada á idade. Deterioro cognitivo leve. Demencias. Tipos. Principais instrumentos de valoración. Intervención terapéutica. Depresión. Concepto. Epidemioloxía e etiopatoxenia. Clasificación, formas clínicas e diagnóstico diferencial. Instrumentos de avaliación. Intervención terapéutica. Ansiedade. Concepto e valoración. Intervención terapéutica. Bibliografía.</p> <p>9. Enfermidade cerebro-vascular e Enfermidade de Parkinson. Ictus. Epidemioloxía. Factores de risco. Fisiopatoloxía. TIA. Tipos e perfís clínicos. Diagnóstico clínico. Escala de Coma de Glasgow. Intervención terapéutica. Síndromes extrapiramidais. Enfermidade de Parkinson. Epidemioloxía. Sintomatoloxía. Fases evolutivas. Intervención terapéutica. Bibliografía.</p> <p>DOCENCIA INTERACTIVA:</p> <p>Instrumentos para a avaliación da cognición (MMSE. Severe-MMSE, GDS)</p> <p>Instrumentos para a avaliación da depresión e a ansiedade (Escala de Depresión Xeriátrica de Yesavage. Escala de Cornell para a Depresión na Demencia, Escala de Hamilton para a Depresión. Inventario de Depresión de Beck. Escala de Ansiedade-Depresión de Goldberg).</p>

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
-----------------------	---------------------------	---	-------------------------	--------------

Sesión maxistral	A2 A1 A12 A13 A14 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A30 A33 A35 A34 C2	18	10	28
Estudo de casos	A3 A4 A5 A7 A9 A10 A15 A16 A17 A18 A31 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15	10	14	24
Traballos tutelados	A32 B2 B3 B5 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22 B23 B25 B28 C3 C4 C5 C6 C8	0	15	15
Saídas de campo	A6 A11 B4 B5 B6 B7 B24 B26 B27 B29 B30 B31 B32 B33 B34 B35 B36 B37	6	6	12
Proba de resposta múltiple	A8 B1 B2 B3 C1 C7	2	27.5	29.5
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	<p>A clase maxistral é tamén coñecida como "conferencia", "método expositivo" ou "lección maxistral". Esta última modalidade adóitase reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.</p> <p>Permite adquirir as competencias específicas referenciadas nesta materia.</p>
Estudo de casos	<p>Metodoloxía na cal o suxeito enfróntase ante a descrición dunha situación específica que suscita un problema que ha de ser comprendido, valorado e resolto por un grupo de persoas, a través dun proceso de discusión. O alumno sitúase ante un problema concreto (caso), que lle describe unha situación real da vida profesional, e debe ser capaz de analizar unha serie de feitos, referentes a un campo particular do coñecemento ou da acción, para chegar a unha decisión razoada a través dun proceso de discusión en pequenos grupos de traballo. Neste contexto o alumno adquirirá a habilidade necesaria para realizar a valoración do paciente xeriátrico cos principais instrumentos ao uso.</p> <p>Permite adquirir as competencias específicas referenciadas nesta materia.</p>
Traballos tutelados	<p>Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe do "como facer as cousas". Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade pola súa propia aprendizaxe. Este sistema de ensino baséase en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.</p> <p>Permite adquirir as competencias xenéricas referenciadas nesta materia.</p>

Saídas de campo	<p>Actividades desenvolvidas nun contexto externo á contorna académica universitaria (empresas, institucións, organismos, monumentos, etc.) relacionadas co ámbito de estudo da materia. Estas actividades céntranse no desenvolvemento de capacidades relacionadas coa observación directa e sistemática, a recolleita de información, o desenvolvemento de produtos (bosquexos, deseños, etc.), etc. Esta actividade será realizada en grupos reducidos nun centro de atención a persoas maiores.</p> <p>Permite adquirir competencias xenéricas referenciadas nesta materia.</p>
Proba de resposta múltiple	<p>Consistirá nun exame tipo test, que constará de corenta preguntas con catro respostas cada unha das cales unicamente unha será correcta. As preguntas mal contestadas restarán 0,33 puntos sobre as correctas, non restando as non contestadas. Para superar o exame o alumno deberá obter unha puntuación final do 65% do total unha vez restados os puntos das falladas. Ex: 30 ben, 4 mal e 6 non contestadas. A puntuación final será $(30 \times 1) - (4 \times 0,33) = 28,68 > 26$.</p> <p>Seguindo a táboa de equivalencias, a puntuación do exame será a seguinte:</p> <p>Correctas 1-5 6-10 11-15 16-20 21-26 27-30 31-35 36-40</p> <p>Nota 0,2-1,0 1,2-1,9 2,1-2,9 3,1-3,8 4,0-5,0 5,4- 6,4 6,8-8,2 8,6-10</p> <p>Así no tramo de 1 a 26 respostas correctas, cada resposta correcta computa 0,19 puntos e no tramo de 27 a 40 respostas correctas, cada unha computa 0,36 puntos.</p> <p>Posteriormente, a nota do exame pondérase ao 65% da puntuación total da materia. Polo tanto, se un 10 no exame implica un 6,5 na avaliación final, unha nota de exame de 7,2 implicaría 4,7 puntos.</p>

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada farase, globalmente, mediante titorías personalizadas individuais e grupais ao longo de todo o curso e de acordo aos horarios establecidos.
Estudo de casos	
Traballos tutelados	O alumno poderá poñerse en contacto co profesor da materia a través do correo electrónico (jcmillan@udc.es; amaseda@udc.es; laura.lorenzo.lopez@udc.es) ou de maneira presencial a fin de establecer titorías, sempre de acordo á
Saídas de campo	dispoñibilidade de ambos ou aos horarios establecidos.
Proba de resposta múltiple	

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A2 A1 A12 A13 A14 A19 A20 A21 A22 A23 A24 A25 A26 A27 A28 A29 A30 A33 A35 A34 C2	A asistencia ás clases maxistras é obrigatoria. Para superar este apartado o/a alumno/a deberá acudir a un mínimo do 75%.	6
Estudo de casos	A3 A4 A5 A7 A9 A10 A15 A16 A17 A18 A31 B8 B9 B10 B11 B12 B13 B14 B15	Docencia interactiva en grupos reducidos, nos cales os/as alumnos/as recibirán formación sobre o enchemento dos diferentes instrumentos de avaliación utilizados en Xeriatría. Esta actividade computará como asistencia, incluíndose no apartado anterior e dotará ao/á alumno/a das competencias específicas para realizar o TRABAJO TUTELADO, que será avaliado no apartado correspondente ao mesmo.	1
Traballos tutelados	A32 B2 B3 B5 B16 B17 B18 B19 B20 B21 B22 B23 B25 B28 C3 C4 C5 C6 C8	De acordo ás instrucións recibidas no apartado de DOCENCIA INTERACTIVA (Estudio de casos), o alumno deberá desenvolver un caso clínico e entregalo dentro do prazo establecido, xunto cunha revisión bibliográfica sobre o tema a abordar.	25
Saídas de campo	A6 A11 B4 B5 B6 B7 B24 B26 B27 B29 B30 B31 B32 B33 B34 B35 B36 B37	Visita a centro xerontolóxico de asistencia obrigatoria. O alumno deberá facer unha breve memoria da súa experiencia na visita.	3

Proba de resposta múltiple	A8 B1 B2 B3 C1 C7	Realizado nas datas establecidas no calendario oficial de exames; a proba tipo test, constará de corenta preguntas con catro respostas posibles, das cales soamente unha será correcta. As preguntas mal contestadas restarán 0,33 puntos sobre as correctas, non restando as non contestadas. Para superar o exame o alumno deberá obter unha puntuación final do 65% (= ou >26) do total, unha vez restados os puntos das falladas. Ex.; 30 ben, 4 mal e 6 non contestadas. A puntuación final será $30 - (4 \cdot 0,33) = 28,68 > 26$ (Superado).	65
----------------------------	-------------------	--	----

Observacións avaliación

A cualificación final da materia farase de acordo aos seguintes criterios:

1) Avaliación final, realizada de acordo ao calendario oficial de exames, mediante exame que contribuirá ao 65% da cualificación final. Dita avaliación consistirá nun exame tipo test, que constará de corenta preguntas con catro respostas cada unha das cales unicamente unha será correcta. As preguntas mal contestadas restarán 0,33 puntos sobre as correctas, non restando as non contestadas. Para superar o exame o alumno deberá obter unha puntuación final do 65% do total unha vez restados os puntos das falladas. Ex.; 30 ben, 4 mal e 6 non contestadas. A puntuación final será $30 - 4 \cdot 0,33 = 28,68 > 26$ (Superado). Sendo a táboa de equivalencias unha vez obtida a puntuación final a seguinte:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

0,2 0,4 0,6 0,8 1 1,2 1,3 1,5 1,7 1,9 2,1 2,3 2,5

14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26

2,7 2,9 3,1 3,3 3,5 3,7 3,8 4,0 4,2 4,4 4,6 4,8 5,0

27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 5,4 5,7 6,1 6,4 6,8 7,1 7,5 7,9 8,2 8,6 8,9 9,3 9,6

40

10. No tramo de 1 a 26 respostas correctas, cada resposta correcta computa

0,19 puntos e no tramo de 27 a 40 respostas correctas, cada unha computa 0,36

puntos. 2) O resto das actividades computarán o 35% da cualificación final do seguinte xeito: 2.1.) Asistencia a Docencia Expositiva e Docencia Interactiva (ata o 7%). Neste caso, o/a alumno/a deberá asistir polo menos ao 75% da docencia presencial. 2.2.) Visita a un Centro Sociosanitario (ata un 3%). O/a alumno/a deberá entregar unha memoria sobre a actividade realizada. 2.3.) Estudo de casos e Traballo Tutelado (ata o 25%). Inclúe revisión bibliográfica sobre o tema obxecto de estudo, así como desenvolvemento dun caso clínico de acordo ás competencias adquiridas na docencia interactiva. O alumno poderá obter positivos por participación en actividades organizadas ou recomendadas polos profesores da materia (sesións científicas, congresos, proxectos de investigación...). A puntuación outorgada será a criterio do profesor responsable. Para superar a materia haberá que superar cada unha das partes sometidas a avaliación. de tal xeito que aínda que a un alumno a suma das actividades realizadas máis a cualificación do exame superen o 5, a súa puntuación, caso de non superar algunha das partes será a referida á parte con máis cualificación das suspendidas. O sistema de cualificacións exprésase mediante cualificación numérica de acordo co establecido no art. 5 do Real Decreto 1125/2003 de 5 de setembro (BOE 18 de setembro), polo que se establece o sistema europeo de créditos e o sistema de cualificacións nas titulacións universitarias de carácter oficial e validez en todo o territorio nacional Sistema de cualificacións: 0-4,9=Suspense 5-6,9=Aprobado 7-8,9=Notable 9-10=Sobresaliente 9-10 Matrícula de Honra (Graciable. IMPORTANTE TRABALLOS TUTELADOS: - Caso de detectar fraude, copia ou plaxio na redacción do traballo da materia, implicará un suspense na oportunidade de avaliación afectada (0,0) e remisión directa á oportunidade seguinte. - Dita actitude comunicárase á Comisión Académica e ao resto de profesores do título. - No caso de que se reitere a irregularidade nunha 2ª avaliación, a Comisión poderá solicitar ao Reitor a expulsión temporal ou perpetua do alumno do Grao cursado.

Fontes de información

<p>Bibliografía básica</p>	<p>- Millán Calenti, J.C. (2010). Gerontología y Geriatria: Valoración e Intervención. Madrid. Ed. Médica Panamericana</p> <p>- Millán Calenti, J.C. (2006). Principios de Gerontología y Geriatria. Madrid. Ed. Mc Graw Hill Interamericana</p> <p>- ( ) . .</p> <p>- de Labra, C., Maseda, A., Lorenzo-López, L., López-López, R., Buján, A., Rodríguez-Villamil, J.L., & Millán-Calenti, J.C. (2018). Social factors and quality of life aspects on frailty syndrome in community-dwelling older adults: The VERISAÚDE study. BMC Geriatrics, 18, 66. - Maseda, A., Lorenzo-López, L., Lorenzo, T., Diego-Diez, C., Alonso-Búa, B., López-López, R., & Millán-Calenti, J.C. (2018). Determinants of Quality of Life in pre-frail older adults according to phenotypic criteria: The VERISAUDE study. Applied Research in Quality of Life, 13(1), 119-136.- Maseda, A., Diego-Diez, C., Lorenzo-López, L., López-López, R., Regueiro-Folgueira, L., & Millán-Calenti, J.C. (2018). Quality of life, functional impairment and social factors as determinants of nutritional status in older adults: the VERISAÚDE study. Clinical Nutrition, 37, 993-999.- Millán-Calenti, J.C., Núñez-Naveira, L., Lorenzo-López, L., Rodríguez-Villamil, J.L., Muñoz-Mendoza, C.L., Cabañero-Martínez, M.J., Cabrero-García, J., Maseda, A. (2017). Timed Up and Go Test Performance as an Indicator of Fall History in Institutionalized Elderly: A Pilot Study. Topics in Geriatric Rehabilitation, 33(4), 273-279.- Lorenzo-López, L., Maseda, A., de Labra, C., Regueiro-Folgueira, L., Rodríguez-Villamil, J.L., & Millán-Calenti, J.C. (2017). Nutritional determinants of frailty in older adults: A systematic review. BMC Geriatrics, 17, 108.- Lorenzo-López, L., Millán-Calenti, J.C., López-López, R., Diego-Diez, C., Laffon, B., Pásaro, E., Valdíglesias, V., & Maseda, A. (2017). Effects of degree of urbanization and lifetime longest-held occupation on cognitive impairment prevalence in an older Spanish population. Frontiers in Psychology, 8, 162.- Maseda, A., Lorenzo-López, L., López-López, R., Arai, H., & Millán-Calenti, J.C. (2017). Spanish translation of the Kihon Checklist (frailty index). Geriatrics & Gerontology International, 17(3), 515-517.- Maseda, A., Gómez-Caamaño, S., Lorenzo-López, L., López-López, R., Diego-Diez, C., Sanluís-Martínez, V., Valdíglesias, V., & Millán-Calenti, J.C. (2016). Health determinants of nutritional status in community-dwelling older population: the VERISAUDE study. Public Health Nutrition, 19(12), 2220-2228. - Millán-Calenti, J.C., Lorenzo-López, L., Alonso Búa, B., de Labra, C., González-Abraldes, I., & Maseda, A. (2016). Optimal non-pharmacological management of agitation in Alzheimer's disease: challenges and solutions. Clinical Interventions in Aging, 11, 175-184.- Lorenzo-López, L., López-López, R., Maseda, A., Diego-Diez, C., Gómez-Caamaño, S., & Millán-Calenti, J.C. (2016). Prevalence and clinical characteristics of pre-frailty in elderly population: Differences by degree of urbanization. Journal of the American Geriatrics Society, 64, 221-223. - Millán-Calenti, J.C., Lorenzo, T., Núñez-Naveira, L., Buján, A., Rodríguez Villamil, J.L., & Maseda, A. (2015). Efficacy of a computerized cognitive training application on cognition and depressive symptomatology in a group of healthy older adults: A randomized controlled trial. Archives of Gerontology and Geriatrics, 61, 337-343. - Millán-Calenti, J.C., Sánchez, A., Lorenzo-López, L., Cao, R., & Maseda, A. (2013). Influence on social support on older adults with cognitive impairment depressive symptoms, or both coexisting. International Journal of Aging & Human Development, 76(3), 199-214. - Millán Calenti J.C., Sánchez, A., Lorenzo, T., & Maseda, A. (2012). Depressive symptoms and other factors associated with poor self-rated health in the elderly: Gender differences. Geriatrics and Gerontology International, 12, 198 -206. - Millán-Calenti, J.C., Tubío, J., Pita-Fernández, S., Rochette, S., Lorenzo, T., & Maseda, A. (2012). Cognitive impairment as predictor of functional dependence in an elderly sample. Archives of Gerontology and Geriatrics, 54(1), 197-201.- Millán-Calenti, J.C., Maseda, A., Rochette, S., Vázquez, G.A., Sánchez, A., Lorenzo, T. (2011). Mental and psychological conditions, medical comorbidity and functional limitation: differential associations in older adults with cognitive impairment, depressive symptoms and co-existence of both. International Journal of Geriatric Psychiatry, 26(10), 1071-1079.</p>
<p>Bibliografía complementaria</p>	<p>- Millán Calenti, José Carlos (2011). Cuidar y acompañar al enfermo de Alzheimer. Madrid. Ed. Médica Panamericana</p>

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía Humana /653G01106

Fisioloxía Humana/653G01107

Saúde Pública/653G01308

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Afeccións Médico Quirúrxicas no adulto/653G01301

Educación para a saúde: psicoloxía da saúde e cuidados básicos/653G01408

Materias que continúan o temario

Ergonomía, Accesibilidade, Deseño Universal e Adaptación Funcional/653G01206

Estancias Prácticas VIII/653G01407

Documentación, metodoloxía cuantitativa e cualitativa/653G01C03

Observacións

TRABALLO MATERIA:

Manexo de programas informáticos. Recomendable o manexo de bases de datos e o coñecemento da lingua inglesa.

Caso de detectar fraude, copia ou plaxio na redacción do traballo da materia, implicará un suspenso na oportunidade de avaliación afectada (0,0) e remisión directa á oportunidade seguinte. Dita actitude comunicarase á Comisión Académica e ao resto de profesores do título. En caso de que se reitere a irregularidade nunha 2ª avaliación, a Comisión poderá solicitar ao Reitor a expulsión temporal ou perpetua do/a alumno/a do título cursado.

GREEN CAMPUS:

Para axudar a conseguir un entorno inmediato sustentable e cumprir o obxectivo estratéxico 9 do III Plan de Sustentabilidade Medio- Ambiental Green Campus FCS, os traballos documentais que se realicen nesta materia: a.- Maioritariamente solicitaranse en formato virtual e soporte informático. b.- De realizarse en papel: - Non se empregarán plásticos. - Realizaranse impresións a dobre cara. - Empregarase papel reciclado. - Evitarase a realización de borradores.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías